

KOŃ A SPRAWA FEDERALNA. WILLIAM ROSECRANS I ODBUDOWA ORAZ REORGANIZACJA KAWALERII ARMII CUMBERLANDU ZIMĄ I WIOSNĄ 1863 ROKU

Michał Mydlowski <https://orcid.org/0000-0002-5172-8953>

ABSTRACT

HORSE AND THE FEDERAL CAUSE: WILLIAM ROSECRANS AND RECONSTRUCTION AND REORGANISATION OF THE CAVALRY OF THE ARMY OF THE CUMBERLAND DURING THE WINTER AND SPRING OF 1863

The aim of this article is to explore the process of reorganisation and reinforcement of the cavalry branch of the Army of the Cumberland in the winter and spring of 1863. Initially weak and ineffective cavalry was one of the main reasons behind logistical difficulties encountered by the army commanded by general-major William S. Rosecrans. To diminish the impact of those difficulties Rosecrans reorganised his cavalry. The process was multi-faceted – he attempted to increase its numbers, improve the armament and create the mounted infantry as a supporting force. While his attempts were eventually successful his position as an army commander, due to his abrasiveness and constant telegrams to his superiors, became weaker.

Keywords: American Civil War, cavalry, Army of the Cumberland, military history.

Słowa kluczowe: wojna secesyjna, kawaleria, Armia Cumberlandu, historia wojskowości.

Operacjom militarnym w zachodniej części teatru działań wojennych podczas wojny secesyjnej poświęcono wiele monografii i artykułów. Opublikowano liczne prace dotyczące kampanii i bitew pod Shiloh, nad Stones River czy pod Chickamaugą¹. Wciąż jednak brakuje analizy historycznej wydarzeń, do których doszło między poszczególnymi kampaniami: reorganizacji i odbudowy sił, zabezpieczania linii komunikacyjnych czy politycznych oraz personalnych sporów na styku armii i polityki.

¹ Na przykład: T. Smith, G. Mertz, *Attack at Daylight and Whip Them*, New York 2019; P. Cozens, *No Better Place to Die*, Chicago 1991; D. Powell, *The Chickamauga Campaign*, New York 2016.

Celem niniejszego artykułu jest analiza reorganizacji i rozbudowy sił kawaleryjskich Armii Cumberlandu² w zimie i na wiosnę 1863 roku. Cezury czasowe wyznaczają dwie operacje militarne – zakończona 2 stycznia 1863 roku bitwa nad Stones River będąca finałem zimowej kampanii 1862 roku oraz rozpoczęta 24 czerwca 1863 roku kampania tullahomska. Przedmiotem rozważań jest nie tylko próba zwiększenia potencjału kawaleryjskiego poprzez poprawę uzbrojenia i zwiększenie liczebności federalnej kawalerii, ale także bunt 15. regimentu kawalerii z Pensylwanii, tak zwanej Anderson Cavalry, który na kilka miesięcy pozbawił Armię Cumberlandu części posiadanych sił. Chcę również zwrócić uwagę na często pomijane przez historyków wojskowości zagadnienia związane z administracją armijną i pozabojowymi czynnikami wpływającymi na skuteczność armii³.

Zwycięstwo w stoczonej między 31 grudnia 1862 roku a 2 stycznia 1863 roku bitwie nad Stones River, chociaż było istotnym sukcesem taktycznym i operacyjnym generała-majora Williama Rosecransa, postawiło jego wojska w trudnym położeniu. Krwawe zmagania, które pochłonęły blisko 1/3 jego sił, pozwoliły na zajęcie pozycji przesuwających linię kontaktu z wrogiem dalej na południe od kluczowych dla zaopatrzenia zachodniego teatru działań Louisville i Nashville. Jednocześnie naraziły dowodzoną przez niego Armię Cumberlandu na liczne niedogodności i zagrożenia związane z wydłużonymi liniami zaopatrzeniowymi. Najpoważniejsze z nich spowodowane były przez bardzo aktywną i agresywnie operującą na tym odcinku konfederacką kawalerię. Przeciwno liczniejszemu i lepiej dowodzonemu przeciwnikowi Rosecrans mógł przeciwstawić kilka odziedziczonych po rozwiązanej Armii Ohio oddziałów konnych.

Nie może dziwić zatem uwaga, jaką dowódca Armii Cumberlandu od pierwszych dni 1863 roku poświęcał wzmocnieniu swoich sił kawaleryjskich. Dążył do ich reorganizacji, zwiększenia liczebności oraz poprawy wyposażenia. Braki w podstawowym ekwipunku, choroby oraz problem z wierzchowcami sprawiały, że w grudniu spośród 7646 kawalerzystów znajdujących się oficjalnie pod komendą Rosecransa do działań polowych można było wykorzystać zaledwie 4860 ludzi⁴.

Sytuację Rosecransa od samego początku omawianego okresu komplikowała sprawa Anderson Cavalry. Oddział ten, liczący około 500 szabel, odmówił udziału

² Armia Cumberlandu została utworzona 24 X 1862 r. poprzez połączenie istniejącej od XI 1861 r. Armii Ohio z Departamentem Cumberlandu, który był jednostką administracji wojskowej. Istniała do I VIII 1865 r. Swoją nazwę zawdzięczała rzece Cumberland.

³ Zob. L.J. Daniel, *Days of Glory, the Army of the Cumberland, 1861–1865*, Baton Rouge 2004, s. 225–245. Daniel w swojej kluczowej dla historiografii dotyczącej Armii Cumberlandu pracy pobieżnie opisuje zimę i wiosnę 1863 r. Niemalże nie porusza kwestii odbudowy sił kawaleryjskich. Zob. także: D.W. Belcher, *The Cavalry of the Army of the Cumberland*, Jefferson 2016. Belchera interesował szlak bojowy regimentów kawalerii zebranych w ramach korpusu kawalerii Armii Cumberlandu, dlatego jego książka „nie obejmuje regimentów spoza tej grupy [...]”. Na przykład 15. pensylwański regiment kawalerii jest uwzględniony w tej pracy tylko pomiędzy XII 1862 r. a II 1863 r.” (s. 6). Jeśli nie zaznaczono inaczej, wszystkie fragmenty w tłum. M.M.

⁴ Skrót ze spisu z 20 XII 1862 r. Czternastego Korpusu Armii, Departament Cumberland, dowódca generał-major W.S. Rosecrans, *The War of The Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate* [dalej: *Official Records*], series I, vol. 20, part II, s. 213.

w działaniach zbrojnych do czasu, aż przydzieleni zostaną do niego oficerowie⁵. Zdaniem informującego o sytuacji generała brygady Roberta Mitchella żołnierze wspomnianej jednostki zostali oszukani odnośnie do warunków pełnienia służby wojskowej⁶. William Rosecrans próbował zaradzić sytuacji, wyznaczając tymczasowych oficerów spośród członków regimentu, ale jak zauważał, nie miał prawa mianować stałych oficerów w imieniu gubernatora Pensylwanii. Ponadto ogłosił, że nie zamierza spełniać innych żądań żołnierzy⁷.

Pomimo rozkazu do wymarszu Henry Tinstman, tymczasowo pełniący funkcję kapitana kompanii F, informował Roberta Mitchella, że około 400 ludzi odmówiło wykonania polecenia. Oznaczało to, że po zostawieniu (zgodnie z instrukcjami) 50 ludzi do pilnowania obozu i zapasów, Tinstman dysponował, jak sam raportował, zaledwie 30 żołnierzami gotowymi do działań⁸. By skłonić żołnierzy Anderson Cavalry do wymarszu, zdecydowano się nakazać generałowi brygady Jamesowi Morganowi, dowódcy 4. Dywizji, skierowanie części jego sił do obozu, w którym znajdowali się zbuntowani żołnierze. W razie konieczności miał ich zmusić do wykonywania poleceń⁹. Choć wydawało się, że spór został zażegnany, to w trakcie marszu podwładni ponownie odmówili wykonania rozkazów. Pułkownik Wood, który dowodził oddziałem piechoty detaszowanym do eskortowania Anderson Cavalry, aresztował więc ponad 200 kawalerzystów¹⁰ i umieścił ich w aresztach w Nashville i okolicy.

Sytuacja Anderson Cavalry stała się na tyle poważna, że listy i telegramy w jej sprawie otrzymał sekretarz wojny Edwin Stanton. Członkowie oddziału informowali go o okolicznościach, w jakich zaciągnęli się do armii, i twierdzili, że zostali oszukani przez przełożonych¹¹. Ponadto w piśmie do komisji złożonej z przedstawicieli Filadelfii wyjaśniali, że nie stanowią oddziału o jakiegokolwiek sile bojowej z uwagi na brak oficerów, zły stan broni i ogólną sytuację regimentu¹². William Palmer

⁵ 27 XII 1862 r. regiment miał jedynie kwatermistrza.

⁶ Generał brygady Robert B. Mitchell do podpułkownika Juliusa P. Garesche, 27 XII 1862 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 356. „Zaciągi zostały przeprowadzone przy zapewnieniach, że regiment będzie wykorzystywany jako straż przyboczna i do specjalnych zadań jako kurierzy i adiutanci, ale nie poinformowano jasno, co za tymi pojęciami się kryje”. C.H. K i r k, *History of the Fifteenth Pennsylvania Volunteer Cavalry*, Philadelphia 1906, s. 178.

⁷ Podpułkownik Julius P. Garesche do generała brygady Roberta B. Mitchella, 29 XII 1862 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 357.

⁸ Kapitan Henry O. Tinstman do generała brygady Roberta B. Mitchella, 29 XII 1862 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 358.

⁹ John Pratt do generała brygady Jamesa Morgana, 29 XII 1862 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 359.

¹⁰ Podpułkownik McLean F. Wood do porucznika Theodore'a Wisemana, 24 I 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 360.

¹¹ Załącznik – list do Edwina M. Stantona, *Official Records*, s. 367. Por. Do czcigodnego Alexandra McCauley'a, przewodniczącego, oraz innych członków komitetu obywateli Filadelfii wyznaczonych do zbadania stanu Anderson Cavalry, *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 368–371.

¹² W.H. Stokes, Robert Thomas, James M. Stewart, Samuel Murphey do sekretarza wojny Edwina M. Stantona, 16 I 1863 r., *Official Records*, s. 372–373. Por. Sekretarz wojny Edwin M. Stanton do generała brygady Roberta B. Mitchella, 17 i 19 I 1863 r., *Official Records*, s. 373–374.

w liście z 15 lutego 1863 roku do pułkownika Jamesa Fry'a informował, że regiment posiada zaledwie 15 koni oraz około 250 karabinków i szabel. Wymiana korespondencji między dowództwem Armii Cumberlandu a Waszyngtonem skutkowałą przeformowaniem regimentu, zwolnieniem części żołnierzy ze służby oraz zawieszeniem wyroków sądu polowego. Rozkaz reorganizacji nie był jednak końcem problemów z 15. pensylwańskim regimentem kawalerii, bowiem aż do końca maja oddział ten pozostawał niesprawny bojowo¹³, między innymi z uwagi na polityczne ingerencje gubernatora Pensylwanii, który nie był w pełni zadowolony z zaproponowanych przez Rosecransa oficerów¹⁴.

Poza działaniami mającymi na celu rozwiązanie sytuacji Anderson Cavalry Rosecrans podejmował próby zwiększenia liczebności swojej kawalerii, ale napotykał liczne przeszkody. Chociaż w ciągu roku fiskalnego 1862–1863 (liczonego od lipca do czerwca) armia amerykańska zakupiła 174 832 konie, to w tym samym okresie utracono 57 576 zwierząt¹⁵. Mimo to kwatermistrzostwu udało się stworzyć rezerwę i – jak raportował pułkownik Charles Thomas – „na koniec roku fiskalnego dostępnych było 45 755 koni, 46 226 mułów, 1276 wołów”¹⁶. Ponadto, jak zauważał autor raportu, nie otrzymał on danych od wszystkich kwatermistrzów niższego szczebla¹⁷, zatem liczby, które podał, były zaniżone.

Równie wymowne okazały się przedstawione przez Thomasa dane dotyczące oporządzenia i paszy potrzebnych do utrzymania tak licznie wykorzystywanych w wojsku zwierząt. W ciągu wspomnianego roku fiskalnego armia, by je wyżywić, zakupiła 578 113 890 funtów siana i paszy, 95 437 787 funtów mieszaniny zbóż, 283 940 284 funty kukurydzy oraz 340 906 893 funty owsa. Dodatkowo nabyto 2 078 530 podków i 236 288 funtów hufnali oraz 12 730 wozów, 3511 ambulansów i 111 978 uprzęży¹⁸. Rzecz jasna, sam zakup był jedynie pierwszym etapem organizowania zaopatrzenia dla armii, a każdą podkowę i funt paszy należało przetransportować w stosowne miejsce.

Analiza raportów i listów Rosecransa oraz tych, które przechodziły przez sztaby różnego szczebla w jego armii, wskazuje, że w styczniu Armia Cumberlandu miała poważne kłopoty zaopatrzeniowe i brakowało niemalże wszystkiego, w tym broni, o którą jej dowódca prosił Edwina Stantona w liście z 7 stycznia 1863 roku¹⁹. Brakowało także potrzebnych kawalerii siodła i koni, co paraliżowało zdolność Armii

¹³ Generał-major William S. Rosecrans do generała brygady Lorenza Thomasa, 23 V 1863 r., *Official Records*, s. 380.

¹⁴ Gubernator Andrew G. Curtin do generała-majora Williama S. Rosecransa, 20 V 1863 r., *Official Records*, s. 379.

¹⁵ Raport Departamentu Kwatermistrzowskiego na rok fiskalny kończący się 30 VI 1863 r., *Official Records*, series III, vol. 3, s. 1124. Oznacza to, że armia traciła średnio 157 koni dziennie. Do tego należy dodać konie wykorzystywane m.in. w kawalerii oraz artylerii, które – jak się wydaje – nie zostały w pełni ujęte w sprawozdaniu.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*, s. 1125.

¹⁸ *Ibidem*, s. 1124.

¹⁹ Generał-major William S. Rosecrans do Sekretarza Wojny, 7 I 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 307.

Cumberlandu do ochrony linii zaopatrzeniowych. Szczególnie trudna okazała się ochrona kluczowej linii Louisville & Nashville Railroad, łączącej Rosecransa z Nashville, gdzie znajdować miało się centrum operacji jego sił, oraz z Louisville, którego dogodne położenie umożliwiało wykorzystywanie go jako głównego punktu magazynowego dla zaopatrzenia²⁰. W oddziałach dysponujących końmi i siodłami pojawiał się problem z podkowami. Informował o tym Rosecransa gubernator Andrew Johnson w telegramie z 7 lutego. Pisał, że 1. regiment kawalerii z zachodniego Tennessee „[...] właśnie wrócił z ciężkiej ekspedycji z generałem [brygady – M.M.] Davisem. Ich konie są prawie wszystkie bez podków. Należy im dać czas na podkucie koni, by doprowadzić regiment do użyteczności. Konsultowałem się z generałem [brygady – M.M.] Mitchellem i zgodził się z tą opinią”²¹.

W połowie stycznia Rosecrans napisał w sprawie koni do generała-majora Henry’ego Hallecka, głównodowodzącego federalnych armii, informując go, że musi mieć kawalerię lub „konną piechotę”²². Dodawał, że zamówione siodła docierają do jego żołnierzy za wolno, a opóźnienie między zamówieniem a dostawą wynosi cztery miesiące. Pytał także swojego przełożonego, czy ten zgodzi się na zakup 5000 siodel i koni, by stworzyć dodatkowe oddziały „konnej piechoty”²³. Generał-major Rosecrans informował również o siłach konfederackiej kawalerii. W liście wysłanym do sekretarza wojny Edwina Stantonowi szacował, że przeciwnik ma czterokrotną przewagę liczebną w kawalerii, dzięki czemu może atakować transporty znajdujące się około 30 kilometrów od Nashville. Dodatkowo zawiadamił Stantonowi o prośbie o autoryzację zakupów siodel i koni, którą przesłał Halleckowi²⁴. Listy te sugerują, że zdaniem Rosecransa rozbudowa federalnej kawalerii przebiegała zbyt wolno. Rozwiązanie zaproponowane przez niego, polegające na sformowaniu oddziałów *mounted infantry*, było jednak trudne w realizacji, bowiem żołnierzy tych formacji należało wyposażać podobnie jak kawalerzystów.

Z korespondencji kwatermistrza generalnego Montgomery’ego Meigs wynika, że już wcześniej Rosecrans sondował możliwość stworzenia *mounted infantry*, ale – jak zauważył Meigs w liście do sekretarza wojny z 14 stycznia – nie był świadomy istnienia prawa pozwalającego na przekształcenie piechoty w konną piechotę w sytuacji wyjątkowej. Ponadto Meigs przekazał kopię listu od gubernatora Indiany, Oliviera Mortona, sugerując, by sekretarz podjął decyzję, co zrobić z pomysłem Rosecransa²⁵. Ostatecznie dowódca Armii Cumberlandu udało się przekształcić brygadę

²⁰ Generał brygady Montgomery C. Meigs do Sekretarza Wojny, 19 I 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 338.

²¹ Wojskowy gubernator Tennessee Andrew Johnson do generała-majora Williama S. Rosecransa, 9 II 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 52.

²² Oddziały konnej piechoty (*mounted infantry*) były formacją pośrednią między dragonami a piechotą. Żołnierze uzbrojeni w broń piechurów przemieszczali się konno, ale walczyli pieszo.

²³ Generał-major William S. Rosecrans do generała-majora Henry’ego W. Hallecka, 14 I 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 326.

²⁴ Generał-major William S. Rosecrans do Sekretarza Wojny, 14 I 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 328.

²⁵ Warto zaznaczyć, że pomysł „konnej piechoty” nie był nowy w amerykańskiej armii. W 1846 r. na potrzeby wojny z Meksykiem utworzono regiment strzelców konnych.

piechoty dowodzoną przez pułkownika Johna Wildera w konną piechotę na mocy *Specjalnego rozkazu polowego numer 44*, który został wydany 16 lutego 1863 roku²⁶.

Wobec ociągania się administracji w zapewnieniu potrzebnych sił Rosecrans zaproponował inne rozwiązanie problemu, pozwalające na omijanie przeszkód prawnych związanych z przekształcaniem oddziałów i zmianą ich typu, co stanowiło wielką zaletę. 15 stycznia w liście do sekretarza wojny Rosecrans zasugerował, aby wobec niemożności podniesienia liczebności oddziałów mobilnych Armii Cumberlandu przesłać jego żołnierzom 5000 karabinów rewolwerowych²⁷. Argumentował przy tym, że każdy egzemplarz tej broni podwoi zdolność bojową żołnierza²⁸. Dalsza korespondencja w tej sprawie ilustruje trudności organizacyjne i chaos, jaki panował w zachodniej części teatru działań. Halleck informował, że zamówione przez Rosecransa elementy wyposażenia zostały kupione, ale wysłano je partiami i znaczna ich część znajdowała się w drodze²⁹. Sekretarz Stanton nakazywał Rosecransowi zamówić karabiny rewolwerowe zwykłą drogą administracyjną przez Ordnance Bureau oraz zezwalał na zakup koni i siodła w Tennessee, zaś Rosecrans tłumaczył, że potrzebuje koni dla 8000 piechurów, których planuje przekształcić w siły mobilne³⁰. Główny kwatermistrz Montgomery Meigs próbował znaleźć rozwiązanie problemu. Poinformował Rosecransa, że dostarczenie 8000 koni zajmie trochę czasu, i pytał, dlaczego Rosecrans nie wyśle piechoty na wozach do przechwytywania kawalerii przeciwnika³¹.

Półowicznym rozwiązaniem kłopotów Rosecransa było przetransferowanie części sił z Departamentu Ohio, znajdującego się pod kierownictwem generała-majora Horatia Wrighta, do Tennessee. Wright w telegramie do dowódcy Armii Cumberlandu pisał:

Generał [major – M.M.] Halleck polecił mi zabezpieczyć linię kolejową i skoncentrować się na dwóch–trzech punktach i tłumić powstanie, a pozostałe siły przesłać Panu. Moim zdaniem to ryzykowne działanie, zarówno dla Pana, jak i Kentucky [...], jednak Pańskie potrzeby

²⁶ *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 74.

²⁷ Używając określenia *revolving rifle*, Rosecrans miał na myśli Colt New Model Revolving Rifle. Był to kapiszonowy karabin rewolwerowy produkowany w różnych kalibrach, od .36 do .56. Broń ta, choć posiadała pewne zalety, przegrała rywalizację z bronią ładowaną odcylcowo i o mechanizmie dźwigniowym.

²⁸ Generał-major William S. Rosecrans do Sekretarza Wojny, 15 I 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 330.

²⁹ Sekretarz wojny Edwin M. Stanton do generała-majora Williama S. Rosecransa, 15 I 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 331.

³⁰ Generał-major William S. Rosecrans do generała brygady Montgomery'ego C. Meigsa, 15 I 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 331.

³¹ Generał brygady Montgomery C. Meigs do generała-majora Williama S. Rosecransa, 15 I 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 332. Ewidencją zrytowany niedorzecznością pomysłu Rosecrans odpisał, że nie ma wozów, które mógłby przeznaczyć do tego zadania, a sam pomysł „zadziałałby na Pennsylvania Avenue”, a nie na wąskich i błotnistych drogach Tennessee. Generał-major William S. Rosecrans do generała brygady Montgomery'ego C. Meigsa, 16 I 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 333. Ich relacja była utrudniona także z przyczyn formalnych. Meigs, choć niższy rangą, z uwagi na pełnienie funkcji kwatermistrza generalnego miał władzę nad Rosecransem (przynajmniej w pewnym zakresie).

mogą mieć pierwszorzędne znaczenie, zatem prześlę, powiedzmy, jedną dywizję z kawalerią i artylerią [...]”³².

Otrzymałszy raczej wymijającą odpowiedź na poprzedni apel o dostarczenie nowej broni, Rosecrans ponownie zwrócił się z prośbą o karabiny rewolwerowe 30 stycznia, pisząc w telegramie do Hallecka:

Trzy regimenty kawalerii z Tennessee i wymienieni jeńcy z drugiego regimentu z Indiany nie mają broni. Nie trzeba Panu wyjaśniać, że jeśli nie możemy uzbroić kawalerii, to lepiej ją rozwiązać. Zapewniam Pana na mój honor, że straty rządu z tej przyczyny w tym departamencie, od kiedy objąłem dowodzenie, mogą być liczone w milionach dolarów. Powtarzam, rewolwerowa broń podwoi naszą siłę. [...] By uzbroić naszą kawalerię, potrzebujemy 2500 karabinów rewolwerowych i karabinków odcylkowych. Czy możemy je otrzymać? Jak szybko?³³

Ciągłe telegramy Rosecransa w sprawie koni i broni palnej, choć niewątpliwie uzasadnione z perspektywy dowódcy Armii Cumberlandu, zaczęły wywoływać rosnące niezadowolenie w Waszyngtonie. Halleck, zmagający się z „ciągłą biernością Armii Potomaku podczas długiego i dogodnego sezonu na działania polowe”, który najprawdopodobniej już się skończył³⁴, informował Rosecransa, że cała federalna machina wojenna znalazła się w trudnym położeniu, bowiem nie tylko nie udało się odepchnąć konfederatów z okolic Waszyngtonu, ale także zbliżał się termin zakończenia służby niektórych oddziałów. Przypominał Rosecransowi: „ma już Pan więcej najlepszej broni, niż powinien. [...] Pańskie narzekania są bezpodstawne. Nie może Pan oczekiwać, że będzie miał całą najlepszą broń. Rząd nie może jej Panu dać. Pańska kawaleria jest uzbrojona tak dobrze, jak Granta i Curtisa”³⁵. Niezrażony tą odpowiedzią Rosecrans jeszcze tego samego dnia ponowił apel o nowoczesne karabiny, przedstawiając plan reorganizacji części oddziałów i wydzielenia „elitarnego batalionu z każdej brygady”³⁶. Bataliony te miałyby wykorzystywać nowoczesne karabiny rewolwerowe lub karabinki odcylkowe i przemieszczać się konno. Argumentując za słusznością pomysłu, informował Hallecka, że konieczne jest wzbudzenie „militarnego zapału”³⁷. W kolejnym telegramie wyrażał zdumienie odpowiedzią przełożonego i tym, że uznano, iż skarży się na dostawy. Podkreślał, że chce otrzymać nowoczesną broń, by za jej pomocą wyrównać szanse w walce z przeważającą liczebnie kawalerią³⁸. Dodatkowo, by wyjaśnić sytuację, Rosecrans wysłał telegram do sekretarza wojny Edwina Stantona, w którym wskazywał, że zwiększenie jego sił

³² Generał-major Horatio G. Wright do generała-majora Williama S. Rosecransa, 16 I 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 333.

³³ Generał-major William S. Rosecrans do generała-majora Henry’ego W. Hallecka, 30 I 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 22–23.

³⁴ Generał-major Henry W. Halleck do generała-majora Williama S. Rosecransa, 30 I 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 23.

³⁵ Generał-major Henry W. Halleck do generała-majora Williama S. Rosecransa, 1 II 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 31.

³⁶ Generał-major William S. Rosecrans do generała-majora Henry’ego W. Hallecka, 1 II 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 31.

³⁷ Ibidem.

³⁸ Generał-major William S. Rosecrans do generała-majora Henry’ego W. Hallecka, 2 II 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 33–34.

kawaleryjskich o 2000 ludzi pomogłoby oszczędzić blisko 5000 dolarów dziennie, podobnie jak wyposażenie części żołnierzy w nowoczesne karabiny. Ponadto skarżył się, że w jego armii 1000 kawalerzystów nie ma koni, a 2000 nie posiada broni. Zaznaczał przy tym, że nie chce otrzymać rewolwerów, a karabiny rewolwerowe³⁹.

Zniecierpliwiony Halleck wysłał 3 lutego obszerną wiadomość, w której raz jeszcze wyjaśniał swojemu podkomendnemu sytuację. Wyraźnie zaznaczał, że zaopatrzenie federalne jest ograniczone i nie może spełnić żądań Rosecransa. Ponadto poinformował go, że urzędnik Departamentu Wojny został oddelegowany do zapoznania się ze stanem uzbrojenia Armii Cumberlandu i jego zdaniem siły te posiadały wystarczającą liczbę „najlepszego oręża”⁴⁰.

Równie źle dla Rosecransa informacje przekazał dzień później generał-major Wright. W telegramie informował go, że z uwagi na problemy z liniami zaopatrzeniowymi możliwe jest przesyłanie zaledwie 500 koni i mułów dziennie. Pomimo dość pesymistycznych ocen możliwości transportowych wysłanie dodatkowych żołnierzy, w tym kawalerzystów z własnymi końmi, niewątpliwie musiało ucieszyć proszącego o uzupełnienia Rosecransa. Dobrą wiadomość otrzymał też 5 lutego:

2483 karabinki Burnside’a⁴¹ zostały przesłane 3 lutego z Nowego Jorku do Louisville szybkim pasażerskim pociągiem. To najlepsza broń kawaleryjska, jaką w tym momencie posiadamy. Karabinki rewolwerowe Colta⁴² mogą być produkowane w liczbie 300 miesięcznie i zajęłoby rok przygotowanie maszyn do zwiększenia produkcji. Każdy taki karabinek możliwy do nabycia został Panu przesłany. W razie zapotrzebowania można wysłać także najskuteczniejsze karabinki odcylkowe⁴³.

Pomimo tych problemów wydaje się, że dzięki aktywności Rosecransa, jego uciążliwym z punktu widzenia Waszyngtonu, ale potrzebnym apelom o dostarczenie mu koni, broni i ludzi, Armia Cumberlandu powoli odzyskiwała zdolności operacyjne, jednak proces ten zajął kilka miesięcy. W styczniu 1863 roku cały Departament Cumberlandu liczył 75 000–80 000 żołnierzy „aggregate present [for duty]”⁴⁴ z około 130 000 według stanów „aggregate present and absent”. Kawaleria federalna,

³⁹ Generał-major William S. Rosecrans do Edwina Stanton, 2 II 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 34.

⁴⁰ Generał-major Henry W. Halleck do generała-majora Williama S. Rosecransa, 3 II 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 37–38.

⁴¹ Karabinki Burnside’a, nazwane tak od nazwiska ich projektanta, generała Ambrose’a Burnside’a, były odcylkowymi karabinkami na amunicję zespoloną kalibru .54.

⁴² Warto zauważyć, że Rosecrans pisał o karabinach Colta (*rifle*), Watson zaś o karabinkach (*carbine*).

⁴³ Peter H. Watson do generała-majora Williama S. Rosecransa, 5 II 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 45.

⁴⁴ Skrót z trzymiesięcznego spisu Departamentu Cumberland z dn. 20 I 1863 r., dowódca generał-major W.S. Rosecrans, kwatery w Murfreesborough, Tennessee, *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 343–345. (Por. *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 314–315). W raportach stanów osobowych istnieją pewne rozbieżności, choć raporty sobie przeczą, ponieważ między dwoma styczniowymi sprawozdaniami upłynęło 10 dni, w czasie których do oddziałów mogło wrócić ok. 5000 ludzi. Ponadto sposób pozyskiwania danych – średnia z trzech miesięcznych sprawozdań – sprawiał, że podawano uśrednioną liczebność.

sformowana w dywizję, która powinna liczyć około 9000 ludzi, miała ich zaledwie 5564⁴⁵. W tym okresie Rosecrans wrócił do koncepcji „lekkich batalionów” i przedstawiał ją Halleckowi jako remedium na problemy federalnej kawalerii⁴⁶. Chcąc nadać im elitarny charakter, Rosecrans wydał *Rozkaz generalny numer 19*, w którym ogłosił, że każda brygada piechoty i kawalerii będzie miała za zadanie zorganizować jeden batalion z osób znajdujących się na *Roll of Honor* – liście żołnierzy, podoficerów i oficerów, którzy wyróżnili się odwagą, męstwem i żołnierskim postępowaniem⁴⁷. Z nich Rosecrans planował sformować oddziały uzbrojone w broń powtarzalną, przemieszczające się konno. Koncepcja ta, jak informował Rosecrans Hallecka 21 marca, została początkowo odrzucona przez sekretarza wojny, ale sam Halleck zdjął ograniczenia odnośnie do tworzenia oddziałów *mounted infantry*, wyrażając jednocześnie wątpliwość, czy zbytne rozbudowanie tych sił nie stanowi przyczyny, dla której Rosecrans nie dysponuje tak silną kawalerią, jakby chciał. Przestrzegając także podwładnego, zwracając uwagę, że konna piechota nie jest ani dobrą piechotą, ani dobrą kawalerią⁴⁸. Ostatecznie plan Rosecransa uległ modyfikacji – sformowano oddziały *mounted infantry* do szczebla brygady włącznie, w tym dowodzoną przez generała brygady Johna T. Wildera Lightning Brigade.

Sytuację sił konnych Armii Cumberlandu utrudniały także plany operacyjne przygotowywane przez dowódców militarnych jednostek administracyjnych sąsiadujących z Departamentem Cumberlandu. Odpowiedzialny za bezpieczeństwo Kentucky generał-major Wright planował, że przynajmniej przez jakiś czas zatrzyma pod swoją komendą trzy regimenty kawalerii formalnie należącej do Armii Cumberlandu, które potrzebne mu były do jego własnych operacji. Ponadto następca Wrighta w Departamencie Ohio, generał-major Ambrose Burnside⁴⁹, planował szerszej zakrojone kampanie przeciwko siłom konfederackim, wymagające długich i intensywnych materiałów przygotowań.

Mimo to na przełomie marca i kwietnia Armia Cumberlandu zaczęła wreszcie otrzymywać nowoczesne karabiny i oporządzenie kawaleryjskie w większej liczbie. 30 marca Departament Wojny informował, że do Nashville przesłano 1400 karabinków Gallagera, 150 karabinków Sharpsa, 226 karabinków Smitha i 500 karabinków Burnside’a, a także 3288 rzędów końskich. Ponadto zaoferowano wysłanie dodatkowych 4000 rzędów, jeśli tylko Rosecrans uzna, że są potrzebne⁵⁰. Co więcej, 1 kwietnia wysłano Rosecransowi 5000 rzędów, 6000 rewolwerów Colta i 10 000

⁴⁵ Ibidem, s. 344.

⁴⁶ Generał-major William Rosecrans do generała-majora Henry’ego Hallecka, 14 II 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 67.

⁴⁷ Rozkaz generalny numer 19, *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 67.

⁴⁸ Generał-major Henry W. Halleck do generała-majora Williama S. Rosecransa, 21 III 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 155.

⁴⁹ Który dowodzenie departamentem objął w III 1863 r.

⁵⁰ P.H. Watson do generała-majora Williama S. Rosecransa, 30 III 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 192.

odprzodowych karabinów Enfielda, a dodatkowo 5000 karabinów planowano przesłać po ich inspekcji⁵¹.

Działania te podniosły zarówno liczebność stanu osobowego kawalerii federalnej, jak i jej realną siłę. Rosecrans na wiosnę miał pod komendą 11 033 kawalerzystów, z których do działań mógł wykorzystać aż 7946 ludzi.

Pomimo niewątpliwego wzmocnienia potencjału bojowego sił Armii Cumberlandu, zwłaszcza jej kawalerii, Rosecrans wyrażał zastrzeżenia odnośnie do broni, którą miał otrzymać, i w odpowiedzi na telegram z 1 kwietnia napisał: „Przyjąłem karabiny Gallagera bez zastrzeżeń, nie zagładając darowanemu koniowi w zęby, ale nowe sharpysy z bagnetem oraz karabiny rewolwerowe Colta to jedyne, które powinien kupować rząd. Prześlijcie, proszę, 3000 szabel [...]”⁵². Otrzymanie tego uzbrojenia nie rozwiązało jednak innego problemu Rosecransa – braku koni. W tej sprawie zwrócił się w kwietniu do generała-majora Burnside’a, prosząc, aby przesłać mu zwierzęta pozyskane we wschodnim Tennessee⁵³.

W drugiej połowie kwietnia rozbudowa kawalerii Armii Cumberlandu natrafiła na niespodziewaną przeszkodę. Wobec rosnącej presji wywieranej przez Waszyngton na podjęcie działań Rosecrans zdecydował się na przygotowanie rajdu kawaleryjskiego, który miał uszkodzić infrastrukturę kolejową na tyłach konfederackiej Armii Tennessee, a także „zniszczyć wszelkie magazyny zaopatrzenia rebelianckiej armii, wszystkie zakłady produkujące amunicję, wyposażenie i umundurowanie”⁵⁴. Rajdem miał dowodzić pułkownik Abel Streight, a w całym przedsięwzięciu pokładano ogromne nadzieje⁵⁵. Po dwóch tygodniach operacja zakończyła się jednak porażką, wzięciem do niewoli blisko 1500 kawalerzystów federalnych oraz utratą znaczącej liczby koni i uzbrojenia⁵⁶.

Ta duża, wymagająca i ostatecznie niezwykle kosztowna operacja militarna zbiegła się w czasie z kolejnymi trudnościami z rozbudową kawalerii w Armii Cumberlandu. William Rosecrans w wiadomości z 24 kwietnia 1863 roku pisał do sekretarza wojny:

z naszej nominalnej siły kawaleryjskiej mamy dostępne nie więcej niż 40% z uwagi na brak koni. [...] Nasz główny kwatermistrz mógłby otrzymać uprawnienia do zakupu ich po rozsądnej cenie. Generał Stanley czeka na konie w Louisville z 1200 spieszonymi kawalerzystami. Nie ma tam żadnych [koni – M.M.]⁵⁷.

⁵¹ Ibidem, s. 198–199.

⁵² William s. Rosecrans do Petera H. Watsona, 1 IV 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 199.

⁵³ Generał-major William S. Rosecrans do generała-majora Ambrose’a E. Burnside’a, 19 IV 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 253.

⁵⁴ Pułkownik Abel D. Streight do generała brygady Jamesa A. Garfielda, 9 IV 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 224.

⁵⁵ Generał brygady Thomas J. Wood do generała brygady Jamesa A. Garfielda, 6 IV 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 213.

⁵⁶ H.M. Cist, *The Army of the Cumberland*, New York 1890, s. 145–147.

⁵⁷ Generał-major William S. Rosecrans do Sekretarza Wojny, 24 IV, *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 270–271. Według stanów osobowych z maja siły Rosecransa dysponowały 6419 kawalerzystami z 9461.

Komunikat utrzymany w podobnym tonie został przesłany tego samego dnia także Montgomery'emu Meigsowi. Ponadto w wiadomości do kwatermistrza generalnego Rosecrans podkreślał, że „konie są przesyłane z Indianapolis, Cincinnati i Louisville na zachód, a nawet do generała Hookera⁵⁸”⁵⁹. Zarzut, że wierzchowce kupowane tak blisko jego departamentu trafiają gdzie indziej, spotkał się ze stanowczą reakcją Hallecka i Meigsa – ten pierwszy nakazał Rosecransowi sporządzić raport dotyczący koni i mułów w armii w momencie objęcia dowodzenia przez Rosecransa oraz przedstawić dane o tym, skąd i ile zwierząt otrzymał. Meigs natomiast napisał do kapitana Walwortha Jenkinsa w Louisville, odpowiedzialnego za kwatermistrzostwo w tym mieście, by wyjaśnił, skąd się biorą problemy Rosecransa⁶⁰.

Informacje, o które prosili przełożeni, dotyczące koni, a zatem pośrednio reorganizacji i funkcjonowania kawalerii, zostały przesłane do Waszyngtonu 27 kwietnia. Z uwagi na słabnące zaufanie do dowództwa Armii Cumberlandu i danych dostarczonych przez Rosecransa Meigs i Halleck polecili sporządzić raport nie tylko głównodowodzącemu armią, ale także jej kwatermistrzowi, podpułkownikowi Taylorowi. Miał on przesłać swoje sprawozdanie Meigsowi z pominięciem bezpośredniego przełożonego. Postępowanie Hallecka i Meigsa sugerowało, że z punktu widzenia dowództwa sił federalnych Armia Cumberlandu nie funkcjonowała właściwie, a jej dowódca nie był, przynajmniej w tym okresie, wiarygodną osobą.

Rosecrans informował:

armia ta [Armia Cumberlandu – M.M.] miała 1 grudnia 1862 roku 8709 koni i 11 519 mułów otrzymanych z Departamentu Ohio. Od tego czasu kupiono 18 459 koni i 14 607 mułów. Odesłano, jako niezdatne do służby, 9119 koni i 1149 mułów. W posiadaniu 23 marca były 19 164 konie i 23 859 mułów. Wielka śmiertelność zwierząt pociągowych jest rezultatem braku zielonki, której nie można kupić z uwagi na brak środków transportu. Konie kawalerskie, zawsze przeciążone, padają szybko. Zaraportowano kwatermistrzowi, że jedna trzecia zwierząt dostępnych jest zużyta i niezdatna do służby⁶¹.

Nieco inne, choć bardzo zbliżone dane podawał w telegramie do Montgomery'ego Meigsa J.W. Taylor, kwatermistrz Armii Cumberlandu. Stwierdzał on:

od 1 listopada 1862 roku otrzymano z Departamentu Ohio 8212 koni, 11 197 mułów; 9119 niezdatnych do służby koni i 1159 mułów zostało odesłanych do Louisville. Od 1 listopada przekazano Armii Cumberlandu 10 305 koni i 7492 muły. Raporty z 31 marca pokazują, że w armii i jej punktach zaopatrzeniowych znajduje się 3939 koni artyleryjskich, 11 478 koni

⁵⁸ Generał-major Joseph Hooker w tym okresie dowodził Armią Potomaku operującą na wschodzie.

⁵⁹ Generał-major William S. Rosecrans do generała brygady Montgomery'ego C. Meigsa, 24 IV 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 271. Interesująca jest odpowiedź Meigsa, który wyjaśnił Rosecransowi system zamówień oraz wytłumaczył niekorzystną dla zaopatrzenia sytuację (ibidem, s. 271–272).

⁶⁰ Zastępca Kwatermistrza Generalnego w Louisville Thomas Swords poinformował Meigsa, że nie wysłano koni do Saint Louis. By wyjaśnić sprawę, Meigs nakazał Swordsowi oraz podpułkownikowi J.W. Taylorowi przygotowanie raportu wyjaśniającego, ile koni i skąd otrzymał Rosecrans. Generał brygady Montgomery C. Meigs do pułkownika Thomasa Swordsa i podpułkownika J.W. Taylora, 25 IV 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 275.

⁶¹ Generał-major William S. Rosecrans do generała-majora Henry'ego W. Hallecka, 27 IV 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 281.

kawaleryjskich, wliczając te wykorzystywane przez konną piechotę; 2942 konie pociągowe i 805 dodatkowych oraz 23 859 mułów. Co najmniej jedna czwarta koni jest teraz zużyta i niezdalna do służby⁶².

Główna różnica w sprawozdaniach Rosecransa i Taylora polegała na podawaniu różnych proporcji liczby koni niezdolnych do służby i zużytych ponad miarę do nadających się do dalszego wykorzystania w armii. Mogło to wynikać z przyjętych kryteriów.

Odpowiedź Rosecransa oraz jego telegramy wzywające rząd i armię do dostarczenia mu koni osłabiły, jak się zdaje, zaufanie przełożonych. Do osób kwestionujących kreowaną przez niego wizję sytuacji w Tennessee ostatecznie dołączył kwatermistrz generalny Montgomery Meigs. Podważając sens zamówień składanych przez Rosecransa, 28 kwietnia pytał, czy dowódca Departamentu Cumberlandu jest pewny, że potrzebuje ponad 10 000 ton węgla dla parowców, szpitali i zaplecza armijnego⁶³. Jego telegram, choć ewidentnie podający w wątpliwość szacunki Rosecransa, pozbawiony był zjadliwości telegramu, który tego samego dnia wysłał Halleck. Przełożony Rosecransa pisał:

od objęcia dowodzenia otrzymał Pan ponad 30 000 dodatkowych koni i zrobiono to, zaniebując inne, jeśli mniej istotne, to nieznacznie, pozycje niż Pańska. Na przykład konie, które otrzymać mieli żołnierze w Zachodniej Wirginii, trafiły do Pana. [...] Ale prosi Pan o możliwość, by w lojalnych stanach rekwirować konie, których właściciele nie chcą sprzedać, albo kupować je po dowolnej cenie w dowolny sposób. [...] Jeśli chce Pan łamać prawo, zdecydowanie nie powinien Pan zrzucać na mnie odpowiedzialności za nielegalne działania⁶⁴.

W ten sposób Halleck nie tylko przypominał Rosecransowi, że Armia Cumberlandu nie jest jedyną, która potrzebuje koni, ale także zarzucił mu złe administrowanie siłami, co skutkowało niepotrzebną utratą cennych zwierząt.

Do grona wyrażających wątpliwości na temat wierzchowców w Armii Cumberlandu dołączył się w ostatnich dniach kwietnia także Meigs. Udzielił Rosecransowi pouczenia na temat umów z dostawcami, a następnie poruszył kwestię zwierząt, które Armia Cumberlandu już otrzymała. Meigs przypomniał adresatowi telegramu, że Departament Ohio dostarczył Rosecransowi 14 063 konie i 11 842 muły od listopada 1862 roku. Z tej liczby 7357 koni trafiło do Nashville, a 6706 wprost do Armii Cumberlandu. Ponadto Meigs pytał, czy siły federalne zyskują coś, nadmiernie męcząc konie⁶⁵.

Niezależnie od wyrażanych w wiadomościach do Rosecransa wątpliwości Montgomery Meigs polecił podkomendnym z Departamentu Kwatermistrzowskiego kontynuowanie wysiłków mających wspomóc pozyskiwanie koni dla Armii Cumberlandu.

⁶² Podpułkownik J.W. Taylor do generała brygady Montgomery'ego C. Meigsa, 27 IV 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 282.

⁶³ Generał brygady Montgomery C. Meigs do generała-majora Williama S. Rosecransa, 28 IV 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 285.

⁶⁴ Generał-major Henry W. Halleck do generała-majora Williama S. Rosecransa, 28 IV 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 284–285.

⁶⁵ Generał brygady Montgomery C. Meigs do generała-majora Williama S. Rosecransa, 29 IV 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 288–289.

Dodatkowo sam kwatermistrz generalny próbował wyjaśnić z Rosecransem przyczyny – jak się wydawało – permanentnego braku wystarczającej liczby koni. W telegramie z 1 maja 1863 roku Meigs, wyjaśniawszy procedury dotyczące zakupu zwierząt, pytał Rosecransa, czy odesłanie ponad 9000 koni do Louisville nie jest dowodem na to, że jego armia ma ich więcej, niż jest w stanie wyżywić. Pytał też, czy niemożność dostarczenia wystarczającej ilości paszy wynika z niedostatecznie rozbudowanej sieci kolejowej. Dodatkowo Meigs podawał w wątpliwość raporty dotyczące liczebności konfederackiej kawalerii. Jego zdaniem nie mogła być pięć razy liczniejsza, bowiem – jak wykazał podpułkownik Taylor – Armia Cumberlandu powinna mieć około 12 000 konnych. Zdaniem Meigsa niemożliwe było wyżywienie liczących 60 000 żołnierzy sił kawaleryjskich konfederacji ze względu na gorsze możliwości logistyczne Południa, a także na teren, na jakim miały się znajdować oddziały konfederackiej Armii Tennessee, do której należała kawaleria⁶⁶. Meigs zwracał także uwagę na fakt, że według raportów od 1 grudnia 1862 roku jego armia otrzymała 18 450 koni i 14 607 mułów, a łączna liczba tych zwierząt w marcu wynosiła 43 023 sztuki. Jednocześnie kwatermistrz generalny wypomniał Rosecransowi, że jego żołnierze niewłaściwie obchodzą się z wierzchowcami, co powoduje niepotrzebne straty. Powołał się przy tym na informację, iż jeden z regimentów kawalerii pokonał, bez wyraźnej potrzeby, 60 mil w 24 godziny, a po krótkim odpoczynku ponownie został wysłany na zbyt długi patrol. Zdaniem Meigsa działania takie były karygodne, bowiem: „Regiment, nowy, liczący 1100 ludzi, niedawno sformowany i ze świeżymi końmi, raportował po marszu, że ma konie dla 350 ludzi. [...] Takie marsze niszczą konie i żaden rząd nie może utrzymać 120 regimentów kawalerii, tolerując taki system [działania – M.M.]”⁶⁷.

Korespondencja Rosecransa z Meigsem ilustruje, jak źle funkcjonowały siły kawaleryjskie Armii Cumberlandu na różnych szczeblach, ponieważ zgody na takie przemarsze musiały przechodzić przez niemalże wszystkie poziomy administracji. Ponadto regularne, bardzo duże przeszacowywanie siły przeciwnika sugeruje, że kawaleria federalna w zachodniej części teatru działań nie była w stanie wypełniać swojej kluczowej, zwiadowczej roli. Montgomery Meigs miał także zastrzeżenia do całej koncepcji obrony linii komunikacyjnych, stosowanej przez Rosecransa. Krytykował pasywną postawę przejawiającą się reagowaniem na działania konfederackiej kawalerii i sugerował, że skuteczniejszą metodą obrony linii zaopatrzeniowych byłoby aktywne wykorzystanie federalnej kawalerii, co umożliwiłoby przejście inicjatywy i zmuszenie przeciwnika do działań defensywnych. Przypominał przy tym, że federalne rajdy, choć mniej liczne, niż te dokonywane przez wroga, stanowiły skuteczną metodę osłabiania potencjału bojowego wojsk konfederackich.

Ponadto Meigs informował, że wysłał pułkownika Swordsa z zadaniem pozyskania koni dla Armii Cumberlandu, ale zaznaczał, że cała procedura zajmie trochę czasu, zwłaszcza w obliczu strat poniesionych zimą przez armię federalną⁶⁸.

⁶⁶ Generał brygady Montgomery C. Meigs do generała-majora Williama S. Rosecransa, 1 V 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 300–304.

⁶⁷ *Ibidem*.

⁶⁸ *Ibidem*, s. 302–303.

Na koniec Meigs przestrzegł Rosecransa przed biernością, wspominając, że bitwa nad Stones River była sukcesem sił federalnych, a długotrwałe przebywanie w okolicy leżącego nad tą rzeką Murfreesboro prowadzi do zużywania się federalnej kawalerii, która w trakcie wojny „zabiła dziesięć razy więcej własnych koni niż konfederackich”⁶⁹.

Odpowiadając Meigsowi, Rosecrans po raz kolejny zwracał uwagę na dużą liczbę koni chorych i niezdatnych do służby, a w wyliczeniach stanów osobowych na maj informował, że armia ma problem z wystawieniem 5000 kawalerzystów. To, zdaniem Rosecransa, sprawiało, że ekspedycje, zwłaszcza po klęsce pułkownika Streighta, nie mogły odbywać się bez nadmiernego ryzyka dla bezpieczeństwa zaplecza federalnego i linii zaopatrzeniowych biegnących z Louisville, leżącego 220 mil od Murfreesborough⁷⁰.

17 maja 1863 roku na mocy *Rozkazu generalnego numer 113* dowódca Armii Cumberlandu wprowadził zmiany, aby umożliwić bardziej ekonomicznie wykorzystywanie sił kawaleryjskich. Każda brygada i dywizja piechoty wyznaczyła na gońców umiejących jeździć piechurów, którzy mieli zastąpić wyznaczonych wcześniej do tego celu kawalerzystów. Konie dla nich miało dostarczyć kwatermistrzostwo. Wspomniany rozkaz, choć niewątpliwie uwolnił część kawalerzystów od obowiązków związanych z administrowaniem armią, mógł tylko pogłębić sygnalizowany wielokrotnie przez Rosecransa deficyt koni. Konieczność wydania nowych wierzchowców dodatkowym podoficerom i szeregowym zmniejszyła pulę wierzchowców dla kawalerii, a mowa tu o niebagatelnej ich liczbie: według danych na maj 1863 roku Armia Cumberlandu liczyła 11 dywizji, które powinny mieć po trzy brygady⁷¹. Przyjmując ten przelicznik i uwzględniając nieorganizowane w dywizje siły Grangera, Armia Cumberlandu liczyłaby 36 brygad piechoty. Oznacza to, że należało zapewnić ponad 290 dodatkowych zwierząt. Wydaje się, że wobec problemów Departamentu Kwatermistrzowskiego z pozyskiwaniem koni ciężar ich dostarczenia spadł na Armię Cumberlandu, co jeszcze bardziej osłabiło jej kawalerię.

Zmiany w zachodniej części teatru działań wojennych spowodowane operacją generała-majora Ulyssesa Granta przeciw Vicksburgowi oraz związany z tą kampanią transfer części sił konfederackich z Armii Tennessee na zachód sprawiły, że dowództwo w Waszyngtonie zaczęło wywierać coraz większą presję na Rosecransa, chcąc skłonić go do zwiększenia aktywności. Dowódca Armii Cumberlandu, choć deklarował wolę rozpoczęcia operacji przeciwko Armii Tennessee, informował generała-majora Hallecka:

gdybym miał 6000 kawalerzystów i dodatkowo mógł posadzić na koń 2000 oczekujących na konie, zaatakowałbym Bragga w przeciągu trzech dni. W aktualnej sytuacji wszyscy moi

⁶⁹ Ibidem, s. 303–304.

⁷⁰ Generał-major William S. Rosecrans do generała brygady Montgomery’ego C. Meigsa, 10 V 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 320–321.

⁷¹ Analizy *ordre de bataille* dla bitew pod Murfreesborough i nad Chickamaugą pokazują, że w tej pierwszej jedynie 1. Dywizja z korpusu generała-majora Thomasa liczyła 4 brygady, a 3. Dywizja jedną, reszta dywizji miała po trzy brygady. W drugiej bitwie tylko Korpus Rezerwowy miał łącznie dwie dywizje, ale zaledwie trzy, choć duże, brygady.

dowódcy korpusów i dowódca kawalerii są przeciwni natarciu, które, jak myślą, jest zbyt ryzykowne w porównaniu z możliwymi zyskami. [...] Cena i dogłębna inspekcja [koni – M.M.] w Louisville uniemożliwia szybkie zakupy. Tamtejszy kwatermistrz telegrafował kilka dni temu, informując, że średnio kupują zaledwie dziewięć [zwierząt – M.M.] dziennie⁷².

Ewidentnie zirytowany Halleck wysłał odpowiedź po zaledwie trzech godzinach. W krótkim telegramie informował Rosecransa, że nie ma więcej kawalerii i nie może mu jej przydzielić.

Co więcej, Rosecrans uzależniał swoje działania od współpracy z Ambrose'em Burnside'em z Departamentu Ohio, lecz – jak jasno ilustruje korespondencja między nimi – nie potrafił klarownie wyrazić swoich zamiarów. Stąd też w maju 1863 roku Burnside wysłał telegram, w którym wyrażał zdziwienie, iż Rosecrans oczekiwał od niego przesłania mu dodatkowych regimentów, w tym kawalerii⁷³.

Majowy raport dotyczący stanów osobowych Armii Cumberlandu pokazuje, że Rosecransowi udało się zwiększyć realną liczebność swoich sił do 96 000 żołnierzy, ale nadal miał poważne problemy z rozbudową kawalerii. Sformowane w osobny korpus siły kawaleryjskie armii liczyły 9461 ludzi, z których zaledwie 6419 było zdolnych do służby⁷⁴. Do tych sił należy doliczyć rozproszone pododdziały pełniące różne funkcje w korpusach piechoty. Były one jednak bardzo małe i nie wpływały w znaczący sposób na liczebność kawalerii federalnej. Jedynym istotnym działaniem skutkującym rozbudową sił mobilnych okazało się przekształcenie brygady pułkownika Johna Wildera w konną piechotę w lutym 1863 roku, przy czym oddział ten nie mógł wypełniać zadań kawalerii z uwagi na brak stosownego wyszkolenia oraz rozbieżność koncepcji Rosecransa i Wildera odnośnie do wykorzystania tych sił w trakcie operacji.

Pomimo krytyki, często słusznej, która spadała na Rosecransa, należy zauważyć, że w kwietniu i maju jego kawaleria zaczęła odnosić istotne sukcesy. W rajdach udawało się jej zdobyć na przeciwniku liczne konie. Na przykład 6 kwietnia Rosecrans raportował przełożonym o zdobyciu 300 koni, a dzień później pułkownik James Paramore informował, że udało się zdobyć 100 wierzchowców⁷⁵. Te powolne i wymagające zużywania własnych zwierząt działania zaczęły przynosić korzyści w miarę zbliżania się lata. W sprawozdaniu o siłach Armii Cumberlandu w czerwcu William Rosecrans informował, że jego kawaleria liczy 16 174 ludzi, z których 12 281 jest zdalnych do służby, co stanowiło znaczny wzrost względem poprzednich

⁷² Generał-major William S. Rosecrans do generała-majora Henry'ego W. Hallecka, 21 V 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 351.

⁷³ Generał-major Ambrose E. Burnside do generała-majora Williama S. Rosecransa, 27 V 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 368–369.

⁷⁴ Skrót ze spisu Departamentu Cumberland z V 1863 r., dowódca generał-major W.S. Rosecrans, *Official Records*, series I, vol. 23, part II, s. 379.

⁷⁵ Raport generała-majora Williama S. Rosecransa, U.S. Army, dowódcy Departamentu Cumberland, *Official Records*, series I, vol. 23, part I, s. 207; Raport pułkownika Jamesa W. Paramore'a, Trzeci Pułk Kawalerii Ohio, dowódcy Drugiej Brygady Kawalerii, *Official Records*, series I, vol. 23, part I, s. 209–212.

miesiący⁷⁶. Były to siły równie liczne, jak te, które posiadała Armia Potomaku w trakcie kampanii gettysburskiej⁷⁷. Był to także znaczący wzrost względem siły z grudnia 1862 roku, gdy kawaleria Rosecransa liczyła 7646 kawalerzystów, w tym 4860 zdalnych do służby⁷⁸.

Siły te w trakcie rozpoczętej 24 czerwca kampanii tullahomskiej pozwoliły Armii Cumberlandu na utrzymanie inicjatywy przez całą operację i wypchnięcie przeciwnika z zajmowanych pozycji, co z kolei pozwoliło na zabezpieczenie linii zaopatrzeniowych i przygotowanie armii do kolejnej kampanii.

Na podstawie źródeł można wnioskować, że Williamowi Rosecransowi udało się nie tylko odbudować kawalerię federalną do jej stanu sprzed bitwy nad Stones River, ale także znacznie zwiększyć jej liczebność. Ponadto zreorganizowanie jej oraz reszty sił Rosecransa w korpusy pozwoliło (przynajmniej w teorii) na lepsze zarządzanie zasobami kawaleryjskimi. Także rozbudowa sił kawaleryjskich okazała się możliwa do zrealizowania, chociaż przebiegała wolno i nierównomiernie. Początkowe miesiące cechowały się licznymi, często bardzo poważnymi przeszkodami w pozyskiwaniu koni. Wynikały one jednak raczej z problemów natury prawnej i organizacyjnej na szczeblu państwowym, a nie z czynników zależnych od Rosecransa. Należy zauważyć, że sam dowódca Armii Cumberlandu nie polepszał sytuacji, ponieważ swoimi, często dość chaotycznymi, działaniami i licznymi telegramami wysyłanymi do Waszyngtonu utrudniał koordynację zakupów, a także zniechęcał do siebie przeznaczonych. Chociaż korespondencja sugeruje, że do końca omawianego okresu udało się zachować profesjonalne relacje, to trudno nie uznać, że z każdym tygodniem wymiana korespondencji między Halleckiem a Rosecransem stawała się coraz bardziej sformalizowana, a same wiadomości traciły przyjazny ton.

Wyraźną poprawę widać wraz ze zbliżającym się końcem wiosny 1863 roku. Nasiloną aktywność federalna umożliwiła zdobycie koni na przeciwniku, a linie zaopatrzeniowe, podatne na kaprysy pogody i rajdy konfederatów, zostały zabezpieczone i lepiej zorganizowane. Rozbudowano także bazę zaopatrzeniową w Nashville, kluczową dla wysiłku federalnego w nadchodzących miesiącach letnich.

Generał-major William Rosecrans pomimo wszelkich swoich pomyłek i błędów zdołał sprawić, że federalna kawaleria podczas kampanii tullahomskiej mogła odebrać inicjatywę konfederatom⁷⁹. Także w kolejnych kampaniach zreorganizowana federalna kawaleria stała się istotnym elementem federalnego sukcesu operacyjnego.

⁷⁶ Skrót ze spisu Departamentu Cumberland z VI 1863 r., dowódca generał-major W. S. Rosecrans, *Official Records*, series I, vol. 23, part I, s. 410–411.

⁷⁷ Korpus kawalerii Armii Potomaku liczył 13 149 kawalerzystów. Raport połowy Korpusu Kawalerii Armii Potomaku, 28 VI 1863 r., *Official Records*, series I, vol. 27, part I, s. 154.

⁷⁸ Skrót ze spisu z 20 XII 1862 r. Czternastego Korpusu Armii, Departament Cumberland, dowódca generał-major W.S. Rosecrans, *Official Records*, series I, vol. 20, part II, s. 213.

⁷⁹ Zob. D. P o w e l l, *Failure in the Saddle*, New York 2010, s. 1–7.

BIBLIOGRAFIA

Źródła opublikowane

- The War of The Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate*, series I, vol. 20, part II, Washington 1887.
- The War of The Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate*, series I, vol. 23, part I, Washington 1889.
- The War of The Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate* series I, vol. 23, part II, Washington 1889.
- The War of The Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate*, series III, vol. 3, Washington 1889.

Opracowania

- Belcher D.W., *The Cavalry of the Army of the Cumberland*, Jefferson 2016.
- Cist H.M., *The Army of the Cumberland*, New York 1890.
- Daniel L.J., *Days of Glory, the Army of the Cumberland, 1861–1865*, Baton Rouge 2004.
- Kirk C.H., *History of the Fifteenth Pennsylvania Volunteer Cavalry*, Philadelphia 1906.
- Powell D., *Failure in the Saddle*, New York 2010.